

Posudek bakalářské práce (posudek vedoucího)

Jméno studenta: Lucie Klánová

Název práce: Romské dítě ve vzdělávacím procesu

Vedoucí práce: Ing. Mgr. Ondřej Fischer

Pracoviště: neuvedeno

Oponenti práce: Dr. Ing. Jan Dočkal

Práce studentky oboru PSP Lucie Klánové je zajímavým příspěvkem k porozumění situace romského dítěte v procesu vzdělávání. Cílem je poukázat na nové možnosti zefektivnění tohoto procesu i na rizika, která mohou nastat zaváděním nevhodných opatření při procesu výuky romských dětí. Autorka hodlá „pojmenovat některá (jeho) úskalí“, příčiny malé úspěšnosti a okolnosti, které mají na problémy ve vzdělávání vliv“ (s. 9), a to i s určitou odezvou z praxe organizací, které se tohoto procesu účastní.

V úvodních kapitolách předkládá několik postřehů o původu a způsobu života Rómů a naznačuje příčiny těžkostí v jejich soužití s většinovou společností. Zaměřuje se na oblast předškolního a školního vzdělávání s podporou MŠMT. Své závěry obohacuje o anketu (spíše než o dotazníková šetření). Z ní se dozvídá některé souvislosti, které doprovázejí vzdělávání romských dětí. Následně v práci poukazuje na výběr iniciativ, posilujících efektivitu vzdělávání Rómů, komentuje je, a to i s ohledem na rizika, která pro úspěšný proces integrace představují.

Rozsahem (cca 50 stran) práce formálně splňuje požadavky na bakalářskou práci. Studentka pracuje s poměrně omezeným množstvím titulů, mezi nimiž závisí zejména na textech Gabala či Balabánové z r. 1995, resp. 1999. Ve svém textu by bylo zapotřebí důslednějších odkazů na zdroje, ze kterých čerpala (např. kap. 3.2.1).

Autorka poctivě konzultovala práci, jejíž téma v průběhu zpracování dále upřesňovala, zejména s odborníky na řešenou problematiku. V práci je řada překlepů (např. již v obsahu se vloudily tečky za číslem kapitoly), objevují se chybějící slova (např. již v české a anglické anotaci, nebo např. na s. 19), nesprávné formulace (např. s. 8) a pravopisné chyby, zejména v interpunkci (např. s. 13, 15, 16, 18, 24-28, 30, 34, 38, 41, 42, 44, 51, 52, 58), včetně poznámkového aparátu (např. pozn. 5, 6). Tam občas chybí i čísla stránky (pozn. 6, 7). V grafické úpravě jsou též nedostatky (např. nesouvislý toku textu v anotaci, podobně i na s. 31, zarovnání čísel stránek v obsahu, číslování odstavců na s. 24).

Z hlediska metodického zpracování autorce unikla některá nepodložená nebo nejasná tvrzení, např. že „Původ problémů ... je téměř shodný s tím, jak vykládá původ problému ...společnost“ – s. 19; v čem spočívá ono „téměř“? Neautorizovaný záznam z konzultace s konkrétně jmenovaným pracovníkem či odkaz na názory konkrétně jmenované pracovnice je v odborné práci nepřipustný (s. 26,32). Autorka by měla důsledněji vysvětlovat a průběžně komentovat uváděné informace do závěrů, z nichž by mělo být patrné postupné naplňování cílů práce. Např. není patrné, proč je uváděn popis organizace Slovo 21 citací z konzultace (s. 26, podobně i na s. 32). Některé souvislosti (např. přítomnost romských dětí ve škole a ustanovení specifických vzdělávacích potřeb v RVP na s. 29,30) by autorka měla lépe vysvětlit.

Anketa v kap. 6.1 je z metodického hlediska také problematická. Především by si zasloužila přesněji formulované otázky a výzkumný cíl (otázku). Při jejím zpracování by prospělo též uvést způsob výběru respondentů, alespoň s ohledem na rozlišení, zda šlo o pracovníky v předškolním či školním zařízení. Získané informace však mají i tak svou váhu pro naplnění cílů práce, neboť alespoň naznačují, jak výběr zkušených pracovníků v oblasti vzdělání romských dětí hodnotí příslušné souvislosti. Bohužel autorka neuvádí počet rozeslaných dotazníků či uskutečněných rozhovorů. Také si zřejmě neuvědomuje, že formulovala otázky s určitým předporozuměním, a to, že se jí její hypotézy víceméně potvrdily (s. 44,45), ještě nemusí vypovídat o situaci ve vzdělání romských dětí. Spíše jí naznačila vnímání této situace osloveným výběrem pracovníků. Autorku ctí, že zde sebekriticky uvádí i nedostatečné promyšlení prvního neúspěšného provedení ankety před vlastní realizací, což nemusela.

Opomeneme-li tyto slabé stránky práce, je třeba ocenit úsilí, které ve snaze o porozumění tomuto problému autorka vyvinula a projevila tak zájem o tuto problematiku. Prospělo by však i více obezřetnosti, když zmiňuje všeobecné postřehy o Rómech. O většinové společnosti se vyjadřuje jako o „naší“ společnosti (s. 51). Zaměřuje i pojmy asimilace a interkulturace (s. 51), aniž by je dále vysvětlila. Podobně z jejího zpracování postrádám přesnější vymezení i dalších základních pojmů, např. co znamená „praktická škola“ (s. 9) a zdůvodnění, proč není vhodným řešením (s. 9). To, že se pisatelka neubrání občasnému zevšeobecňování (např. „Romové nejsou vedeni a podporováni nést zodpovědnost sami za sebe“ - s. 13), lze interpretovat tak, že se autorka zaměřuje ve své práci především na ty romské děti, které mají ve vzdělávacím procesu zmiňované těžkosti. S těmito výhradami a upřesněními může být tato práce inspirativní pro pedagogy a pomáhající pracovníky, kteří přijdou do styku s romskými žáky nebo klienty.

Především díky četným chybám v gramatické stránce práce i zmíněným metodickým nedostatkům je práce na hranici přijatelnosti k obhajobě. Autorka ale prokázala schopnost zpracovat aktuální, zajímavé a potřebné téma. Proto, s uvedenými výhradami, práci doporučuji k obhajobě.

Navrhuji práci hodnotit známkou **E - dostatečně**.

Otázky, podněty k diskusi při obhajobě

V souvislosti s eskalací sociálního napětí posledních dnů v soužití mezi většinovou společností a některými Rómy, domníváte se a můžete zdůvodnit, že je úspěšná inkulturace Rómů v ČR možná? Jak se na Vaši odpovědi bude podílet téma školního a předškolního vzdělávání Rómů?

V Praze, 31.8.2013

Ondřej Fischer